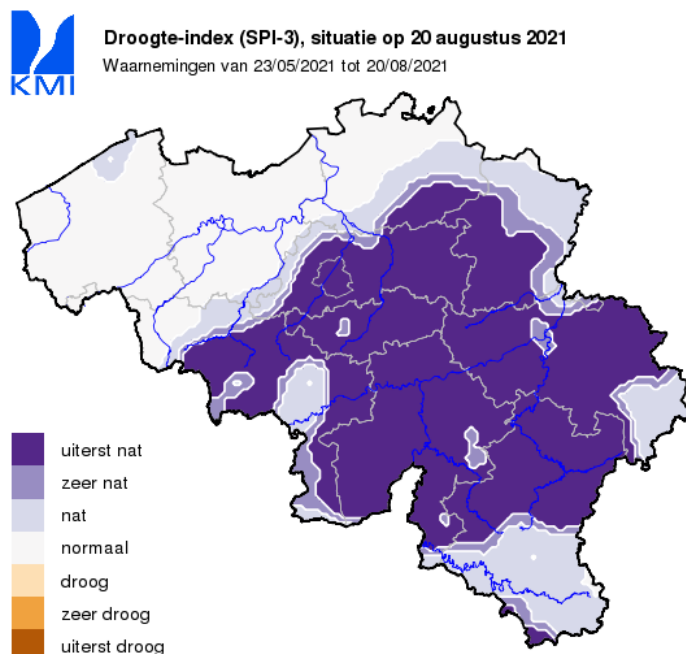

In overweging nemen van een aangepaste uitrijregeling in 2021

1. Problematiek

De Vlaams zomer van 2021 wordt op basis van de metingen in Ukkel als zeer nat gekarakteriseerd. Het neerslagrecord van 1992 van 365 mm tijdens de zomermaanden (juni - augustus) werd al verbroken (de neerslag in 2021 was in juni, juli en augustus (t.e.m. 19 augustus) respectievelijk 121, 167 en 79 mm terwijl de gemiddelde neerslaghoeveelheid tijdens de zomer in Ukkel 225 mm is)(Bron: KMI). De variatie in neerslaghoeveelheid tussen regio's in 2021 was echter zeer groot. Dit wordt geïllustreerd door de droogte-index (SPI-3) waarden van 20 augustus (Figuur 1). Bij de droogte-index SPI-3 wordt gebruik gemaakt van een genormaliseerde index van de gecumuleerde neerslag van de afgelopen 90 dagen. De gebruikte klassen "nat / droog", "zeer droog / zeer nat" en "uiterst nat / uiterst droog" zijn opgesteld in verhouding tot een klimatologische referentieperiode van 1991 tot 2020 en komen respectievelijk overeen met terugkeerperiodes van 10 tot 30 jaar, 30 tot 50 jaar en meer dan 50 jaar.

Figuur 1. Droogte-index SPI-3 van 20 augustus 2021 (Bron: KMI)

Vooraf de provincies Limburg en Vlaams Brabant en het zuid-oostelijk gedeelte van de provincie Antwerpen tonen op 20 augustus II. SPI-3 waarden uiterst nat tot nat. Door deze overvloedige neerslag konden de meeste percelen niet zonder risico op structuurschade betreden worden. Bijgevolg konden in deze regio's niet alle teelten tijdens de normale oogstperiode geoogst worden waardoor het tijdig bemesten en het inzaaien van een volggewas of een vanggewas in het gedrang kan komen.

Dit is veel minder het geval voor de provincies West- en Oost-Vlaanderen en het noord-westelijk gedeelte van de provincie Antwerpen met min of meer normale SPI-3 waarden op 20 augustus.

Uit deze korte analyse blijkt dan ook dat een aanpassing van de uitrijperiode enkel voor de provincies Limburg, Vlaams Brabant en het zuid-oostelijk gedeelte van de provincie Antwerpen kan overwogen worden.

Hierbij dient opgemerkt dat we voor het eerst sedert 2016 wellicht relatief lage nitraatstikstof- (NO₃-N) residu's in het najaar zullen vaststellen hetgeen zeker niet in het gedrang mag gebracht worden door late N-bemestingen die door het volggewas of het vanggewas maar gedeeltelijk zouden benut worden. Met heel voorzichtig te zijn met een beperkte aanpassing van de uitrijregeling in 2021 kunnen we voor de volgende winter een significante daling verwachten van nitraatoverschrijdingen in grond- en oppervlaktewater.

2. Mogelijke aanpassing uitrijregeling

Door de overvloedige neerslag in de hiervoor vermelde regio's zal de residuele minerale N naar diepere bodemlagen gemigreerd zijn waardoor minstens een gedeelte van deze residuele N niet meer beschikbaar zal zijn voor een volggewas of een vanggewas. Dit betekent dat een (beperkte) N-bemesting kan aangewezen zijn, zowel voor een volggewas als een vanggewas.

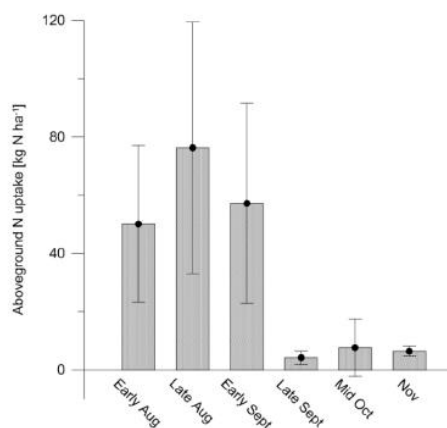
2.1. Akkerland

Voor het toepassen van type I en type III meststoffen lijken er niet onmiddellijk problemen op te treden daar de uiterste toedieningsdatum meestal tot eind augustus of vaak zelfs later loopt. Het gewicht van de toedieningsapparatuur is relatief beperkt zodat in de meeste gevallen een bemesting voor eind augustus mogelijk is.

Voor type II meststoffen is de uiterste toedieningsdatum 31 augustus voor niet-kleibodems. **Rekening houdend met de zwaardere toedieningsapparatuur en de latere oogst van de hoofdteelt (meestal een niet-nitraatgevoelige teelt zoals granen) in de natte regio's in 2021 kan het uitrijden verlengd worden tot maximaal 10 september.** De inzaai van een vanggewas zal dan ook na 1 september gebeuren waardoor de N-opname beperkter zal zijn dan bij een zaai in augustus. Dit betekent dat ook hier, ondanks de N-uitloging eind juli-begin augustus, **de N-bemesting voor het vanggewas beperkt blijft tot 36 kg werkzame N/ha.**

De literatuurstudie van Agneessens et al. (2014) geeft inderdaad aan dat in regio's met een gematigd klimaat er algemeen een snelle daling van de N-opname door vanggewassen gemeten wordt voor vanggewassen gezaaid vanaf september (Figuur 2). Gemiddeld was de N-opname bij inzaai van een vanggewas begin september 20 kg N/ha lager dan bij inzaai tussen 15 en 31 augustus. De lagere N-opname in de eerste helft van augustus t.o.v. de tweede werd verklaard door een lage opkomst van het vanggewas door droge bodemomstandigheden (Constantin et al., 2015). Echter voor normale bodemomstandigheden is de N-opname hoger bij vroeger gezaaide vanggewassen. In Vlaanderen wordt aangenomen dat bij een vanggewas ingezaaid in augustus de N-opname gemiddeld 60 kg N/ha is. Op basis van de literatuurstudie van Agneessens et al. (2014) wordt er door een vanggewas ingezaaid begin september 40 kg N/ha opgenomen. Recent onderzoek van De Waele et al. (2014) bevestigde dat een vanggewas ingezaaid na granen in de eerste en tweede helft van augustus een vergelijkbaar effect hebben op de daling van de nitraatuitloging, maar het preventieve effect van de inzaai van vanggewassen op nitraatuitloging lager is bij de inzaai begin september. Datzelfde onderzoek gaf aan dat na een hoofdteelt granen het toedienen van 36 kg werkzame N/ha niet resulteerde in hogere nitraatuitloging, maar de extra N werd door het vanggewas opgenomen en resulteerde in een hogere aanvoer van organisch materiaal wat positief is voor de bodemkwaliteit.

Indien het vanggewas geheel of gedeeltelijk een vlinderbloemige is, geldt de uitzonderingsregel niet.

Figuur 2: Effect van het zaaitijdstip op de bovengrondse stikstofopname van een vanggewas in een gematigd klimaat (Bron: literatuurstudie van Agneessens et al., 2014)

2.2. Grasland

Een grassnede voorzien eind juli-begin augustus gevolgd door een beperkte N-bemesting is in deze natte regio's in een aantal gevallen niet kunnen doorgaan voor 15 augustus. Om deze reden kan voor gras, **rekening houdend met de niet onaanzienlijke N-uitloging en in het kader van een circulaire economie, een N-bemesting met type II meststoffen overwogen worden van maximaal 50 kg werkzame N/ha, toe te dienen voor 1 september indien dit wettelijk mogelijk is.**

3. Referenties

Agneessens, L., De Waele, J., De Neve, S., 2014. Review of alternative management options of vegetable crop residues to reduce nitrate leaching in intensive vegetable rotations. *Agronomy* 4, 529-555.

Constantin, J., Dürr, C., Tribouillois, H., Justes, E., 2015. Catch crop emergence success depends on weather and soil seedbedconditions in interaction with sowing date: A simulation study using the SIMPLE emergence model. *Field Crops Res.* 176, 22–33.

De Waele, J., De Vliegheer, A., Vandecasteele, B., Odeurs, W., Elsen, A., Haesaert, G., Derycke, V., Verlinden, G., Bries, J., Wittouck, D., De Neve, S., 2014. *Beste landbouwpraktijken van teelten in combinatie met nateelten/vanggewassen. Eindrapport Bodem.* Vlaamse Landmaatschappij: Brussel, België, p. 164.

KMI, 2021. <https://www.meteo.be/nl/weer/verwachtingen/droogte> (versie 20 augustus 2021)